

Paleolit

Paleolithic

Bílovice (k. ú. Bílovice u Uherského Hradiště, okr. Uherské Hradiště)

„Ploštiny“.

Mladý paleolit. Sídliště. Povrchový průzkum. Uložení nálezů: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1132300N, 17.5531800E

Lokalita Bílovice – „Ploštiny“ je v archeologické literatuře dobře známa, a to především díky intenzivnímu osídlení z pozdní doby bronzové (Salaš 2005; Chrástek 2015). V roce 2020 se zde nově podařilo prokázat také pobyt člověka v období mladého paleolitu. Při povrchovém průzkumu lokality byly nedaleko od sebe objeveny dva štípané artefakty. V prvním případě jde o pravidelnou čepel s odlomenou bází a místní retuší, zhotovenou ze středně silně patinovaného eratického silicitu (obr. 1: 1). Ve druhém pak o masivní preparační úštěp z lehce patinovaného zelenošedého radiolaritu, jehož jeden z boků nese původní povrch radiolaritové konkréce (obr. 1: 2).

Polní trať „Ploštiny“ se nachází na severním okraji katastru Bílovic a z geografického hlediska je situována na mírném, k jihovýchodu orientovaném svahu v nadmořské výšce pohybující se okolo 200 m. Zmiňovaný svah se pozvolna uklání do inundace potoka Březnice, jehož aktuální tok probíhá cca 280 m od místa nálezů. Vzhledem k nízkému počtu prozatím nalezených artefaktů mohou být zdejší aktivity datovány pouze rámcově do mladého paleolitu. S ohledem na nížinnou polohu lokality, navíc s vazbou na drobnou vodoteč a boční údolí mimo hlavní komunikační koridor, nelze vyloučit souvislost nálezů s osídlením regionu v pozdní fázi mladého paleolitu (cf. Škrdla 2005, 114–115, 155–157; Škrdla, Švehla 2009, 235; Fojtík, Popelka 2019, 168; Bartík, Škrdla 2020). Výše zmíněné artefakty reprezentují v pořadí již čtvrtou polohu s doklady paleolitického osídlení na katastru Bílovic. Doposud byly evidovány paleolitické nálezy z tratí „Nad Mlýnem“, „Štěrký“ a také z polohy „Nad Vinohrady“, která se ovšem rozprostírá už na rozhraní katastrů Bílovic a Nedachlebic (Škrdla 2005, 74–75).

Literatura

- Bartík, J., Škrdla, P. 2020: Pozoruhodná kolekce paleolitických artefaktů z Dolního Němčí – Babí hory. *Slovácko LXI*, 59–69.
- Fojtík, A., Popelka, M. 2019: Otrokovice (k. ú. Kvítkovice u Otrokovic, okr. Zlín). *Přehled výzkumů* 60(1), 168.
- Chrástek, T. 2015: *Bílovice – Ploštiny*. Rkp. nálezové zprávy č. j. 820/15. Uloženo: archiv archeologického oddělení Slováké muzea v Uherském Hradišti.
- Salaš, M. 2005: *Bronzové depoty ze střední až pozdní doby bronzové na Moravě a ve Slezsku*. Brno: Moravské muzeum.
- Škrdla, P. 2005: *The Upper Paleolithic on the middle course of the Morava river*. The Dolní Věstonice Studies 13. Brno: Academy of Science on the Czech Republic, Institute of Archeology of the CAS, Brno.
- Škrdla, P., Švehla, P. 2009: *Napajedla* (okr. Uherské Hradiště). *Přehled výzkumů* 50, 235–236.

Obr. 1. Bílovice. Čepel a úštěp. Foto J. Bartík.
Fig. 1. Bílovice. A blade and a flake. Photo by J. Bartík.

Summary

Bílovice (Bílovice u Uherského Hradiště cadastral area, Uherské Hradiště District). A white patinated blade from erratic flint (Fig. 1: 1) and a flake from radiolarite were found (Fig. 1: 2) at the Bílovice – “Ploštiny” site. This is the fourth location with Upper Paleolithic finds from the Bílovice cadastral area.

Jaroslav Bartík

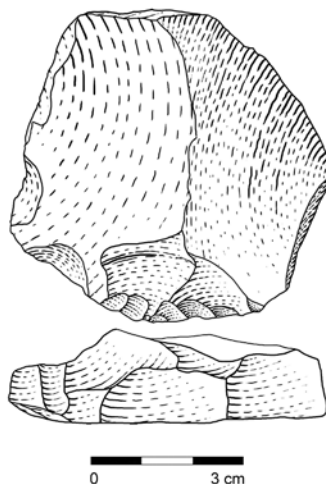
Bořítov (okr. Blansko)

Bořítov V, „Horky“.

Paleolit. Sídliště. Povrchový průzkum. Uložení nálezů: Moravské zemské muzeum – Ústav Anthropos.

Lokalizace: S-JTSK – -1134756, -595222

Součástí sběrů objevitele této významné lokality Antonína Štrofa je i dosud nepovšimnutý artefakt z cizorodé horniny. Je jím velký plochý úštěp s širokou, hrubě upravenou patkou, svírající s ventrální plochou (bez patrného bulbu) velmi otevřený úhel (obr. 2). Vlevo dole je vyretušovaný vrub. Vyroben je

Obr. 2. Bořítov. Úštěp z bečovského křemence. Kresba T. Janků.

Fig. 2. Bořítov. A flake made of the Bečov quartzite. Drawing by T. Janků.

z bělošedého křemence bečovského typu, jehož původ je možno hledat v okolí Písečného vrchu v severozápadních Čechách (230 km od lokality). Datování artefaktu je ovšem nejisté. Bylo by lákavé jej spojit se středopaleolitickým micoquienem, který na „Horkách“ dominuje, protože by šlo o nejvzdálenější import suroviny v našem středním paleolitu. Na místě se však vyskytují i prvky aurignacienu a zřejmě i magdalénieniu (Oliva 1987; 2014).

Literatura

- Oliva, M. 1987: Vyvinutý micoquien z návrší Horky u Bořitova – první výsledky. *Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales* LXXII, 21–44.
- Oliva, M. 2014: Starší doba kamenná – paleolit. In: Z. Jarůšková, A. Štrof (eds.): *Pravěk Boskovicka*. Vlastivěda Boskovicka 3. Boskovice: Muzeum Boskovicka, 15–49.

Summary

Bořitov (Blansko District). A large flake made of the Bečov quartzite (north-western Bohemia, 230 km to the outcrop) was found (Fig. 2) at the Bořitov V site (elevation point 404 m). The occupation of the site dates to the Middle Paleolithic although elements of the Aurignacian and Magdalenian are also present.

Martin Oliva

Brno (k. ú. Líšeň, okr. Brno-město)

Líšeň; ul. Houbarská č. p. 83.

Pleistocén. Osteologický materiál. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.2134000N, 16.6916000E

V rámci akce Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., byla ve výkopu pro kanalizaci, která bude probíhat pod budoucí komunikací k plánovaným rodinným domům, nalezena lebka stepního zubra (*Bison priscus*). Lebka ležela spodinou lebeční vzhůru, zhruba ve 2 m pod aktuálním povrchem terénu. Pravý násadec na roh (*processus cornualis*) byl odbagrován, levý zůstal zachován. Lebka je téměř kompletní, spodní čelist (*mandibula*) ale nebyla nalezena. Patřila dospělému jedinci, pravděpodobně samci. Nález ležel v rozvlečených interglaciálních sedimentech, které obsahovaly polohy šterku (pravděpodobně se jedná o rozplavování vyšších šterkových teras ve vlhčím období pleistocénu). Nálezy bizona jsou poměrně vzácné a spíše je známe z jeskyní, kam se dostaly jako kořist šelem či člověka (Musil 2015; Roblíčková et al. 2020). Zde se pravděpodobně jednalo o ojedinělý uhynulý kus, který byl díky svahovým pohybům přemístěn do místa svého nálezů. Charakter usazenin naznačuje, že se pravděpodobně jedná o sedimenty z teplého období, možná posledního interglaciálu. Výzkum lebky nadále pokračuje v laboratoři Ústavu fyziologie Lékařské fakulty MU v Brně.

Literatura

- Musil, R. 2015: *Morava v době ledové. Prostředí posledního glaciálu a metody jeho poznávání*. Brno: Masarykova univerzita Brno.
- Roblíčková, M., Mrázek, J., Plichta, A. 2020: Jeskyně Feryho tajná a její fauna (Moravský kras, Česká republika). *Acta Musei Moraviae, Scientiae geologicae* CV(2), 250–275.

Summary

Brno (Líšeň cadastral area, Brno-City District). The skull of a steppe bison was discovered in the trench of a sewer system. The find was at a depth of 2 m in the interglacial sediments.

Miriám Nývltová Fišáková, Jiří Zubalík

Brno (k. ú. Líšeň, okr. Brno-město)

Líšeň II, „Lepinky“; Líšeň IIa, „Za Panskou zahradou“;

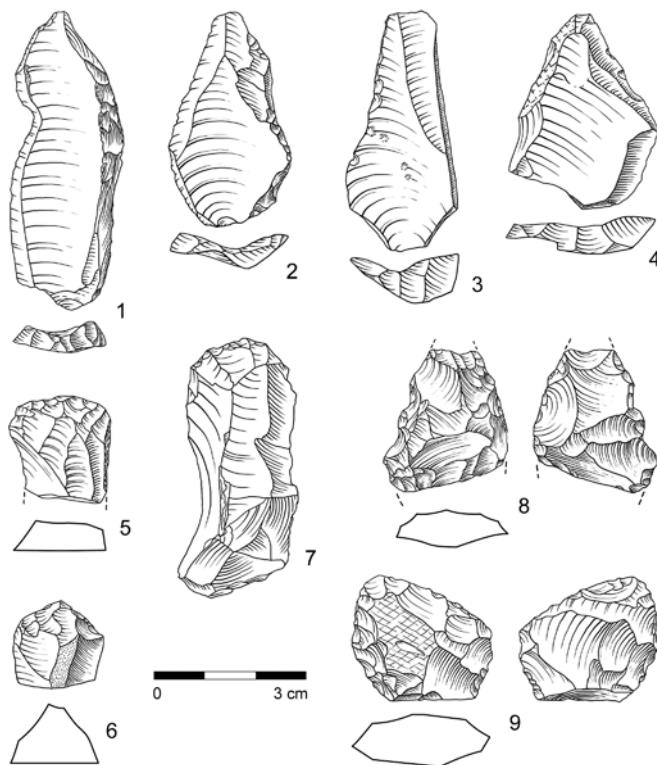
Líšeň I, „Čtvrť“; Líšeň III, „Kostelíček“.

Starší fáze mladého paleolitu. Sídliště. Povrchový průzkum.

Uložení nálezů: Moravské zemské muzeum – Ústav Anthropos.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1965928N, 16.7044531E; 49.2097217N, 16.7055003E

V roce 2020 pokračovaly sběry Petra Šmacha na lokalitách u Líšně. Nejbohatší sběry uskutečnil na centrální lokalitě I – „Čtvrť“, kde našel levalloiský hrot, resp. hrotitou podhřebenovou čepel, na jejímž pravém boku jsou stopy hřebenovité úpravy vodící čepel, odbité předtím (obr. 3: 1). Artefakt ilustruje jeden z možných postupů výroby levalloidních produktů v nejstarší fázi našeho mladého paleolitu, který má analogie na izraelské stanici Boker Tachtit (Škrdl 2003). Stovky dalších artefaktů poskytly lokality Brno-Líšeň II „Lepinky“ a IIa – „Za Panskou zahradou“. Zatímco ty první jen dokreslily levalloidní ráz industrie (obr. 3: 2–4), známý z předchozích sběrů (Oliva 1985), nálezy z lokality IIa (návrší okolo kóty 320,4) přinesly i první retušované nástroje: přelomené čepelové škrabadlo z jurského rohovce (obr. 3: 5), dvě vysoká škrabadla z jurských rohovců (obr. 3: 6, 7), drobné plošné retušované drásadlo z mírně přepáleného černého silicitu (obr. 3: 8), střed listovitého hrotu, patrně z rohovce typu Krumlovský les, variety II (obr. 3: 8) a retušovaný zlomek pazourku. Mezi 12 jádry jsou většinou zbytky a zlomky, největším kusem je ale počátkové jádro z jurského rohovce. Z osmi čepelí jsou jen dvě kvalitnější, mezi 80 úštěpy a menšími kusy odpadu se kromě rohovce ze Stránské skály objevují jiné jurské a křídové rohovce a vodící čepel z pazourku. Výrazné levalloiské prvky se ve sběrech, které působí dojmem směsi různých industrií ze starší fáze mladého paleolitu, nevyskytují. Východně od značně roztahané lokality II se u lesa na velmi omezené ploše nachází boční koncentrace IIb (Oliva 1985), kde P. Šmacha vyzvedl sedm

Obr. 3. Brno-Líšeň. Vybrané nálezy. Kresba T. Janků.

Fig. 3. Brno-Líšeň. Selected finds. Drawing by T. Janků.

zbytků a zlomků jader, 18 úštěpů a odpadu, a čepele z rohovce ze Stránské skály a jiného jurského rohovce. Pazourek a spongolit se v této drobné kolekci nevyskytl. Sběr na lokalitě III „Kostelíček“ poskytl dvě pazourkové čepele, malé drásadlo z jemného přepáleného silicitu a odštěpovač, k tomu větší množství nepatinované industrie, vesměs z rohovců ze Stránské skály. Hodně nepatinovaných artefaktů je i na lokalitě IIa, z nichž lze zmínit šipku s křídélky se zabíhovou retuší na okrajích.

Literatura

Oliva, M. 1985: Příspěvek k lokalizaci paleolitických nálezů z okolí Brna-Lišně (okr. Brno-město, Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 1983, 19–21, obr. 12–13.

Škrdl, P. 2003: Comparison of Boker Tachtit and Stránská Skála MP/UP Transitional industries. *Journal of the Israel Prehistoric Society* 33, 33–69.

Summary

Brno (Líšeň cadastral area, Brno-City District), “Lepinky”, Líšeň II; “Za Panskou zahradou”, Líšeň IIa; “Čtvrť”, Líšeň I; “Kostelíček”, Líšeň III. At the above-mentioned sites, P. Šmácha found further pieces of the EUP lithic industry. Líšeň I: e.g. Levalloisian pointed blade (Fig. 3: 1), Líšeň II: Levalloisian products (Fig. 3: 2, 3); IIa: some end scrapers, a side scraper and a leaf point (Fig. 3: 4–9).

Martin Oliva

Brno (k. ú. Stránice, okr. Brno-město)

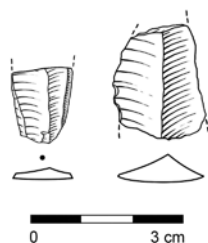
Kraví hora.

Mladý paleolit. Sídliště. Povrchový průzkum. Uložení nálezů: Moravské zemské muzeum – Ústav Anthropos.

Lokalizace: S-JTSK – -1159690, -599851

Na západním úbočí Kraví hory mezi hvězdárnou a Náměstím míru se počátkem 60. let minulého století stahoval svah za účelem budování parku. J. Skutil (1965) odtud publikoval škrabadlo kombinované s rydlem, dvě čepelová jádra, čepele a úštěpky, vyrobené z bíle patinovaných silicitů a z radiolaritu. V téže době jsme tu se Z. Krchňákem získali dva zlomky pravidelných čepelí z jemného bíle patinovaného silicitu (obr. 4: 1, 2) a pazourkový úštěpek.

Mnohem početněji se tu vyskytovala nepatinovaná industrie a křesací kameny, pocházející z bývalých pracháren.

Obr. 4. Brno-Stránice. Zlomky čepelí. Kresba T. Janků.

Fig. 4. Brno-Stránice. Blade fragments. Drawing by T. Janků.

Literatura

Skutil, J. 1965: Nová paleolitická stanice a neolitické sídliště v Jiráskově čtvrti v Brně. *Brno v minulosti a dnes* VII, 163–168.

Summary

Brno (Stránice cadastral area, Brno-City District). Two fragments of patinated blades (Fig. 4) and a flint chip were found on the western slope of Brno – Kraví hora in the 1960s.

Martin Oliva

Brno (k. ú. Štýřice, okr. Brno-město)

Brno-střed; ul. Vojtova, Grmelova, Havlenova, Sobotkova, parc. č. 507/1.

Mladý paleolit. Nález v druhotné poloze. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezů: dočasně Archaia Brno z. ú.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1826956N, 16.5964889E; 49.1820131N, 16.5966553E; 49.1822069N, 16.5986025E; 49.1828933N, 16.5984469E

V roce 2020 bylo ukončeno zpracování záchraného archeologického výzkumu realizovaného v letech 2017 až 2019 společností Archaia Brno z. ú. v souvislosti s výstavbou bytových domů na Vojtově ulici v Brně (k. ú. Štýřice; Grünseisen et al. 2020). V průběhu výzkumu byly mimo jiné odkryty sporadické doklady paleolitického osídlení (obecně k výzkumu viz oddíl Doba železná).

Na ploše S1 byly ve dvou polohách zachyceny jednotlivé zvířecí kosti, které se stratigraficky nacházely na rozhraní holocénní půdy a podložní spraše, která byla ovlivněna půdotvornými procesy v holocénu. Dokumentovány byly v nadmořské výšce 207,18, resp. 207,12 m, vzdálenost mezi oběma nálezy byla přibližně 46 metrů (obr. 5). V obou případech se vysoce pravděpodobně jednalo o kosti mamuta srstnatého, u většího zlomku šlo o část levé holenní kosti (obr. 6). Vyzvednutí a určení obou nálezů provedly pracovnice Moravského zemského muzea Zdeňka Nerudová a Martina Roblíčková.

Při skrývání svrchní části sprašového podloží se v obdobné stratigrafické úrovni podařilo najít i několik fragmentů kamenných štípaných artefaktů. Zatímco na západní ploše S1 byly nalezeny tři artefakty v původní poloze, na východní ploše S2, která byla v 2. polovině 19. století značně narušena novověkým hřbitovem, bylo dalších pět artefaktů vyzvednuto z hrobových zásepů (obr. 5). Artefakty byly vyrobeny z erratického silicitu, spongolitu a křemene. Na jejich povrchu byla přítomna patina.

Na základě stratigrafické situace identické s výzkumem na Vídeňské ulici se snad můžeme domnívat, že stáří získaných nálezů je přibližně 15–20 tisíc let (Nerudová 2016). V kontextu doposud známých paleolitických nálezů z nejbližšího okolí (např. ulice Vídeňská, Kamenná, Polní), můžeme na základě ojedinělého výskytu artefaktů uvažovat o zkoumané lokalitě jako o periferní části osídleného či spíše lidmi periodicky navštěvovaného prostoru.

Literatura

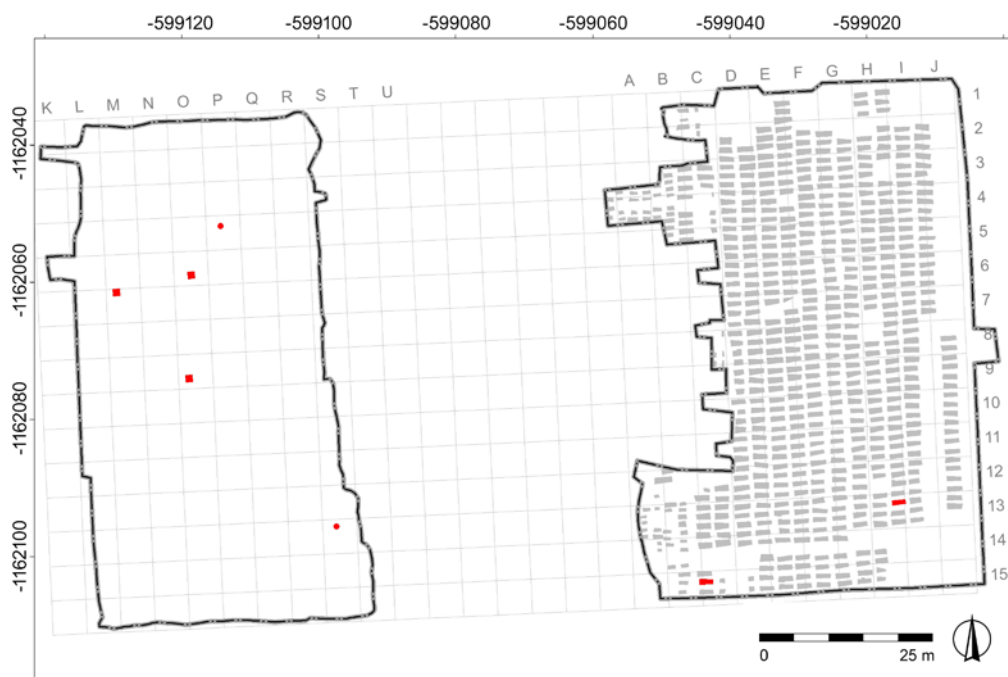
Grünseisen, J., Kolařík, V., Sedláčková, L. 2020: Brno, Bytové domy Vojtova. Rkp. nálezové zprávy č. j. 17/2017. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archaia Brno z. ú.

Nerudová, Z. 2016: Lovci posledních mamutů na Moravě. Brno: Moravské zemské muzeum.

Summary

Brno (Štýřice cadastral area, Brno-City District). A salvage excavation was conducted in the area of Vojtova, Grmelova, Havlenova and Sobotkova streets (neighbouring the Paleolithic site at Vídeňská Street, cf. Nerudová 2016) during 2017–2019. The excavation documented sporadic traces of Paleolithic activities (Fig. 5) – isolated bones (Fig. 6; woolly mammoth) and a small collection of artefacts made from erratic flint, Cretaceous spongolite chert and quartz.

Jiří Grünseisen, Václav Kolařík,
Lenka Sedláčková

Obr. 5. Brno, Vojtova ulice. Lokalizace nálezů ze starší doby kamenné. Západní plocha – čtverec: nálezy štípané kamenné industrie (in situ); kruh: zvířecí kosti (mamut srstnatý); východní plocha: vyznačeny novověké hrobové jámy s nálezy štípané kamenné industrie v druhotné poloze. Archaia Brno z. ú.

Fig. 5. Brno, Vojtova Street. Location of the Paleolithic finds. Western area – square: stone artefact (in situ); ring: animal bones (woolly mammoth); eastern area – grave pits with artefacts in a secondary position are hatched. Archaia Brno z. ú.

Obr. 6. Brno, Vojtova ulice. Detailní pohled na tibii mamuta srstnatého. Foto Archaia Brno z. ú.

Fig. 6. Brno, Vojtova Street. A detailed view of a woolly mammoth tibia. Photo by Archaia Brno z. ú.

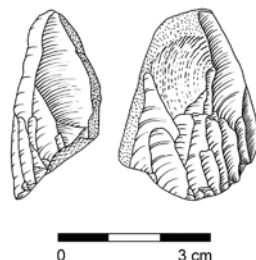
Literatura

Oliva, M., Štrof, A. 1985: Přehled paleolitického osídlení Lysické sníženiny a blízkého okolí (okr. Blansko). *Přehled výzkumů 1983*, 10–17, obr. 4–10.

Summary

Doubravice nad Svitavou (Blansko District). An exceptionally fine bladelet core was found at the Doubravice I site (Fig. 7).

Martin Oliva

Obr. 7. Doubravice. Jádru na čepelky. Kresba T. Janků.

Fig. 7. Doubravice. A bladelet core. Drawing by T. Janků.

Doubravice nad Svitavou (okr. Blansko)

Doubravice I, „Za Horou“.

Střední a mladý paleolit. Sídliště. Povrchový průzkum.

Uložení nálezů: Moravské zemské muzeum – Ústav Anthropos.

Lokalizace: S-JTSK – -1134838, -594684

Na ostrožně nad řekou Svitavou, vybíhající přes nižší sedlo z centrálního stanoviště Bořitov V – „Horky“, se nachází industrie velmi podobná té z ústřední lokality, tj. rovněž propojující prvky micoquieny (bifaciální nástroje, drásadla) a mladého paleolitu, hlavně vyspělá čepelová jádra (Oliva, Štrof 1985). K těm patří i velmi jemné jádro na čepelky, beze stop předchozí preparace, z místního křídového rohovce (obr. 7). Kromě toho tu P. Šmacha v roce 2020 vyzdvihl jedno počátkové a tři vytěžená jádra a devět úštěpů a odpadu, vše ze spongolitu.

Drásov (okr. Brno-venkov)

Jihozápadně od Drásovské studánky, parc. č. 2628/1.

Mladý až pozdní paleolit. Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum.

Uložení nálezů: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK – -606211.54, -1143613.86

V srpnu roku 2020 uskutečnili pracovníci Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., záchraný archeologický výzkum na pozemku parc. č. 2628/1 v souvislosti s opravou trubního přivaděče Vírského oblastního vodovodu. Ve skryté ploše obslužného pásu podél řešeného úseku přivaděče byla v jednom místě na povrchu svahových sedimentů zaznamenána menší koncentrace patinované kamenné štípané industrie. Jednalo se o několik úštěpů, mikrouštěpů, čepelí a jejich zlomků. Lokalita je situována v nadmořské výšce okolo 270 m,

na úpatí jihovýchodního svahu, který klesá z kopce Vinohrad (372,2 m n. m.) k pravému břehu říčky Lubě.

Literatura

Neuvedeno.

Summary

Drásov (Drásov cadastral area, Brno-Country District). A small collection of Upper/Late Paleolithic artefacts was collected from the spatially limited area. Following the topsoil removal, the finds were found on the surface of underlying colluvial sediments.

Michal Přichystal

Ivančice (k. ú. Alexovice, okr. Brno-venkov)

„Nad Hájkem“.

Paleolit. Ojedinelý nález. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: Neuvedeno.

Lokalizace: S-JTSK – -617696, -1170684

V poloze „Nad Hájkem“ v nadmořské výšce 260 m byla získána nevýrazná kolekce převážně nepatinované štípané kamenné industrie (viz oddíl Neolit). Jeden artefakt byl patinovaný – jedná se o atypický fragment škrabadla z rohovce typu Krumlovský les. Chronologické zařazení úštěpu z čirého křišťálu je nejisté. Podle dodatečného zjištění je lokalita známa z dřívějších průzkumů a ojedinelý artefakt rozšiřuje doposud nepočetnou industrii předběžně datovanou do počátku mladého paleolitu, případně do pozdního paleolitu (cf. Škrdla 2012, 33–34 s další lit.).

Literatura

Škrdla, P. 2012: Paleolitické osídlení středního Pohorlí.

Mikroregionální studie. *Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales* XCVII(1), 15–44.

Summary

Ivančice (Alexovice cadastral area, Brno-Country District). An isolated Paleolithic stone artefact was collected in the “Nad Hájkem” field.

Martin Kuča

Ivančice (okr. Brno-venkov)

„Nad Nivou“, „Kouty“.

Mladý paleolit. Ojedinelé nálezy. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: Neuvedeno.

Lokalizace: S-JTSK – -609783, -1154076

V podzimních měsících roku, po provedení orby, proběhla povrchová prospekce. Na ploše zhruba 250 × 200 m v polohách „Nad Nivou“ a „Kouty“ v nadmořské výšce 320–340 m byla získána štípaná industrie (popis polohy viz oddíl Neolit). Většina nálezů je postpaleolitického stáří. Výjimku tvořilo několik kusů datovaných do paleolitu – mírně vyčnělé škrabadlo a 4 úštěpy, vše z rohovce typu Krumlovský les. Lokalita bude dále sledována. Předběžně lze kolekci zařadit do počátku mladého paleolitu.

Literatura

Neuvedeno.

Summary

Ivančice (Ivančice cadastral area, Brno-Country District). A small collection of Upper Paleolithic artefacts was collected in the “Nad Nivou” and “Kouty” fields.

Martin Kuča, Zdeněk Hájek, Libor Svoboda

Lhota (k. ú. Lhota u Lipníka nad Bečvou, okr. Přerov) Lhota I.

Mladý paleolit. Sídliště. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: u autorů.

Lokalizace: WGS-84 – 49.5013694N, 17.6041347E

Po mnoho let prováděli průzkum povrchovými sběry v okolí Lipníka nad Bečvou Jiří Fryč, Pavel Rýc a Štefan Híreš, po roce 1991 navázali na jejich průzkumy Daniel Fryč a Jan Diviš z příborského Archeologického klubu (AK). Výsledkem jejich činnosti byl objev 11 nových, významných, většinou polykulturních archeologických lokalit. K nejdůležitějším z nich patří v roce 1974 objevená mladopaleolitická stanice u obce Lhota, kterou její objevitel J. Fryč označil jako Lhota I. Na lokalitě následně prováděli povrchové sběry kromě členů AK také Dalibor Fígel, Zdeněk Schenk a další badatelé.

Nálezy kamenné štípané industrie J. Fryče z povrchových sběrů do roku 1979 z této lokality byly poprvé vyhodnoceny a odborně zpracovány Bohuslavem Klímkou (1979). Nejpočetnější skupinu nástrojů představují rydla, zejména klínová a hranová, následovaná škrabadly kýlovitými, úštěpovými i čepelovými. Mezi hroty se vedle moustérského typu objevují rovněž hroty listovité s tvarem rovnoramenného trojúhelníka. Kolekci nástrojů rozšiřují drásadla, odštěpovače, dlátka a retušované čepele.

Během posledních tří desetiletí získal J. Diviš z lokality Lhota I povrchovými sběry asi 1 250 paleolitických artefaktů (Diviš 1995; 1998a; 1998b). V surovinovém spektru dominuje eratický silicít, velmi často byly ale využívány i radiolarity – 34 kusů; rohovce, křemen – 30 kusů a různé typy křemenců, zejména typu sluňák – 55 kusů. Zmíněná kolekce J. Divíše zahrnuje listovité hroty a jiné hroty, škrabadla, rydla, odštěpovače, dlátka, vrtáky, retušované čepele, pěstní klín a několik dalších nástrojů s plošnou retuší. Soubor industrie je doprovázen četnými úštěpy a jádry. V roce 2003 byly zpracovány dosavadní nálezy J. Divíše ze Lhoty I Radkou Jelínkovou (2005).

V této zprávě se podrobněji věnujeme štípané industrii z křemence typu sluňák ze sbírky J. Divíše. Přímo na lokalitě se nachází značné množství sluňákové suroviny. Výskyty sluňáků jsou také známy na polích u nedaleké osady Kudlov u Sušice. Kolekce 55 artefaktů ze sluňáku je tvořena 8 drásadly, 7 rydly, 5 čepelí (včetně jejich zlomků), 4 hroty, škrabadlem, vrubem, dlátkem, zobcem, 25 úštěpy a ojedinelým jádrem. Vybrané artefakty jsou vyobrazeny: masívní škrabadlo s rozměry 153 × 103 × 67 mm (obr. 8: 1). Tento nástroj by mohl být i středopaleolitického původu. Moustérský hrot (obr. 8: 2) o rozměrech 129 × 48 × 29 mm, který má analogii u několika dalších menších hrotů z eratického silicitu, podobně jako zlomek čepele s bilaterální retuší (obr. 8: 4) a čepel s bilaterální retuší (obr. 8: 5), které podobně jako předchozí artefakt mají analogie v čepelích z eratických silicitů. Dalším artefaktem je konkávní drásadlo (obr. 8: 6), jež je také pravděpodobně mladopaleolitické. Naopak masívní drásadlo s hrubou zoubkovitou retuší

(obr. 8: 3) nemá analogii u drásadel z eratického silicitu, kde převládají spíše menší a ploché exempláře.

Patinované nástroje z eratického silicitu i z ostatních surovin odpovídají majoritně kulturnímu zařazení k aurignacienu. Nicméně nelze vyloučit, že nejstarší horizont osídlení lokality by mohl náležet střednímu paleolitu. Tuto hypotézu by zatím dokládalo pouze několik předmětů, především ze sluňáku, z bílého křemene a také z eratického silicitu (např. pěstní klín o základních rozměrech 52 × 38 × 15 mm). Ojedinelý doklad levalloiské techniky byl již dříve zaznamenán u jednoho hrotu (Škrdla 2009, 232, obr. 26) a dalšího artefaktu s fasetovanou patkou (Jelínková 2005, obr. 22: 4).

Literatura

- Klíma, B. 1979: Nová stanice aurignacienu v Moravské bráně. *Archeologické rozhledy* XXXI(4), 361–369.
- Diviš, J. 1995: Nálezy dalších listovitých hrotů ze Lhoty u Lipníka. *Informační zpravodaj* prosinec 1995, 4–6.
- Diviš, J. 1998a: Druhá paleolitická stanice u Lhoty, okres Přerov. *Informační zpravodaj* srpen 1998, 71–74.
- Diviš, J. 1998b: Pravěké nálezy u osady Kudlov, obec Sušice, a Oseku nad Bečvou, okres Přerov. *Informační zpravodaj* srpen 1998, 78–81.
- Jelínková, R. 2005: Lhota (k. ú. Lhota u Lipníka nad Bečvou, okr. Přerov). *Přehled výzkumů* 46, 189–197.
- Škrdla, P. 2009: Lhota (k. ú. Lhota u Lipníka nad Bečvou, okr. Přerov). *Přehled výzkumů* 50, 232–233.

Summary

Lhota (Lhota u Lipníka nad Bečvou cadastral area, Přerov District). The Lhota I site near Lipník nad Bečvou has been systematically surveyed since 1979 by members of the Příbor Archaeological Group (cf. Klíma 1979; Jelínková 2005). The current article presents the sun-boulder industry from J. Diviš's collection. Isolated

artefacts suggest Middle Paleolithic origin and support the hypothesis of the heterogeneity of the surface collection.

Daniel Fryč, Jan Diviš

Mohelno (okr. Třebíč)

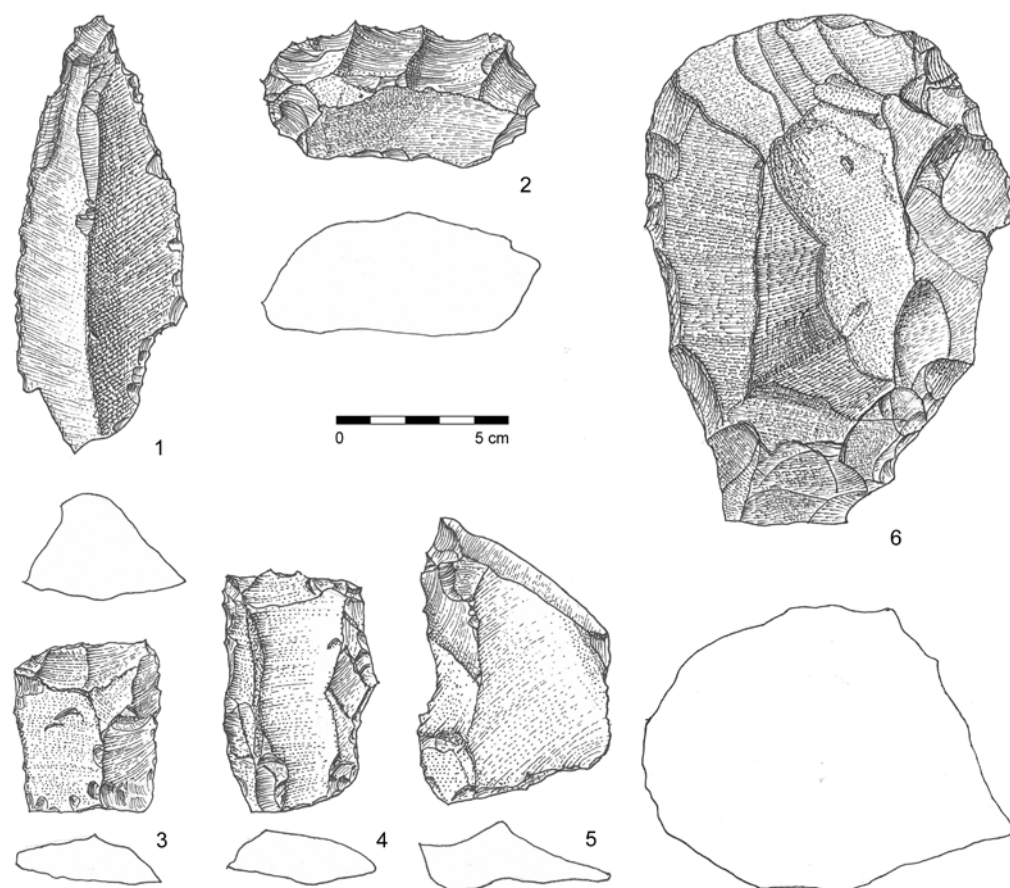
„Plevovce“.

Pozdní fáze mladého paleolitu. Sídliště. Sonda. Záchraně-systematický výzkum. Uložení nálezu: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1043883N, 16.1510556E

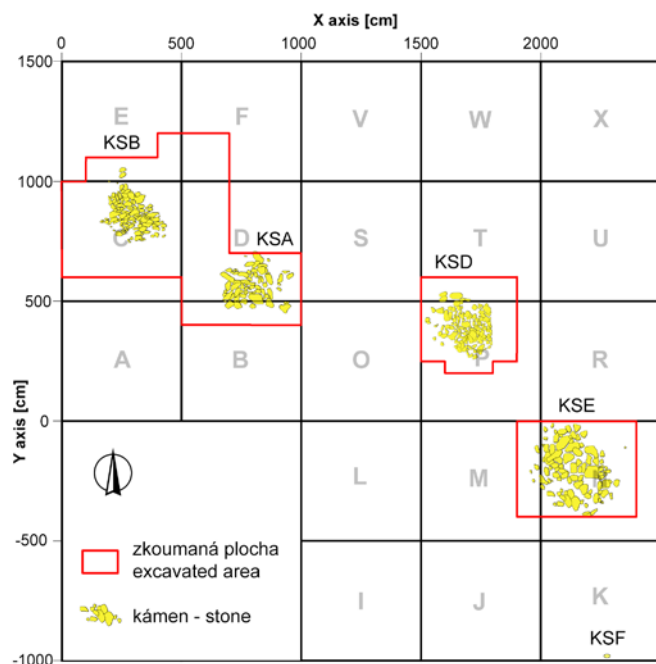
V červnu 2020 proběhla v rámci plánované odstávky Přechrávácí vodní elektrárny Dalešice další fáze výzkumu kamenných struktur na lokalitě Mohelno – „Plevovce“. Byla prozkoumána kamenná struktura D (KSD), jež byla společně s KSE identifikována na počátku roku 2019 (Škrdla et al. 2019, 163, obr. 10). Struktura KSD se nacházela mezi KSE a KSA (obr. 9) a byla tvořena 171 kameny. Prozkoumána byla plocha o rozměrech 14,75 m². Celkem bylo zaměřeno 495 artefaktů a dalších téměř 4500 nálezu bylo získáno z plavení sedimentů. Soubor je doplněn nálezy barviva, drobných fragmentů zvířecích zubů a hrubotvarou industrií z amfibolitu a granulitu. Byl získán i drobný vzorek uhlíků, který umožní datování struktury.

Při průzkumu okolí byly ve vzdálenosti 3 m jižně od KSE zaznamenány další dva větší kusy ortoruly v doprovodu ojedinelých artefaktů štípané kamenné industrie (vše pevně lpící v intaktním sedimentu), jež by mohly indikovat přítomnost další struktury (KSF). Výzkum lokality tak bude v následujícím roce pokračovat.

Obr. 8. Lhota. Výběr artefaktů štípané křemencové industrie typu sluňák: 1 – škrabadlo; 2 – moustérienský hrot; 3, 6 – drásadlo; 4 – zlomek čepele; 5 – retušovaná čepel. Kresba D. Fryč.

Fig. 8. Lhota. Selected sun-boulder artifacts: 1 – an end scraper; 2 – a Mousterian point; 3, 6 – side scrapers; 4 – a blade fragment; 5 – a retouched blade. Drawing by D. Fryč.

Obr. 9. Mohelno – „Plevovce“. Plán s vyznačením poloh jednotlivých kamenných struktur. Grafika T. Rychtaříková.

Fig. 9. Mohelno – “Plevovce”. Plan indicating locations of individual stone structures. Graphics by T. Rychtaříková.

Literatura

Škrdla, P., Bartík, J., Rychtaříková, T., Milo, P. 2019: Mohelno (okr. Třebíč). *Přehled výzkumů* 60(1), 163–164.

Summary

The excavation of the Mohelno – “Plevovce” site (Třebíč District) continued during the break for maintenance at Dalešice Hydro Power Station in 2020. The stone structure D was completely excavated (Fig. 9) and its material has enlarged the collection of Late Upper Paleolithic finds from this site.

Tereza Rychtaříková, Jaroslav Bartík, Petr Škrdla, Klára Augustinová

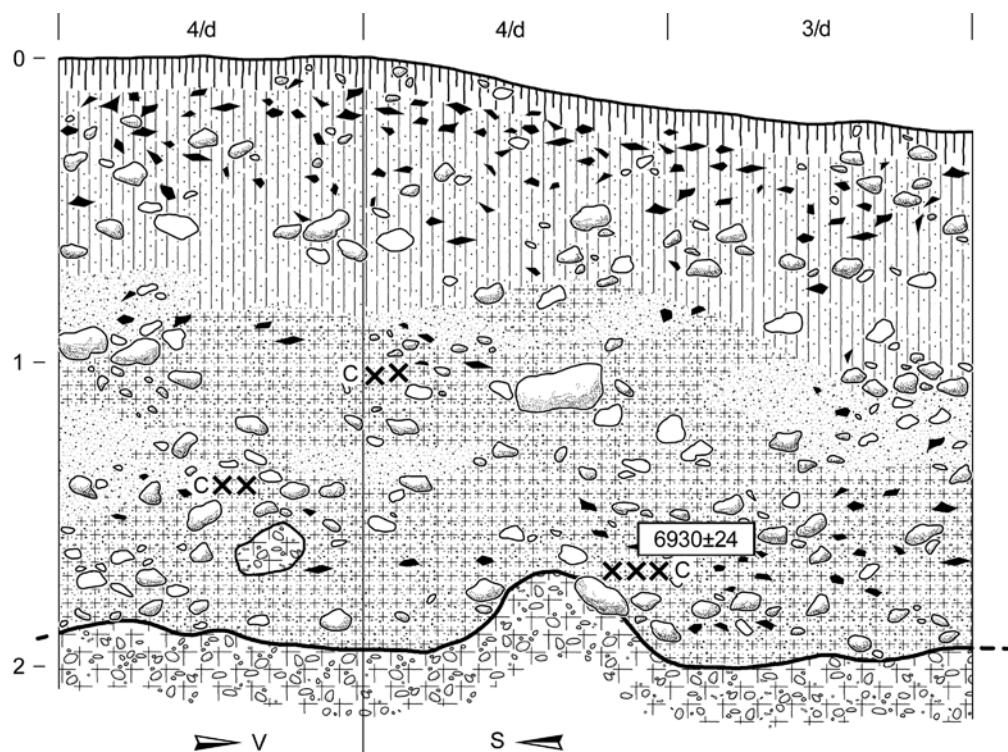
Moravský Krumlov (okr. Znojmo)

Rakšice; Krumlovský les.

Mezolit. Těžební areál. Badatelský výzkum. Uložení nálezů: Moravské zemské muzeum – Ústav Anthropos.

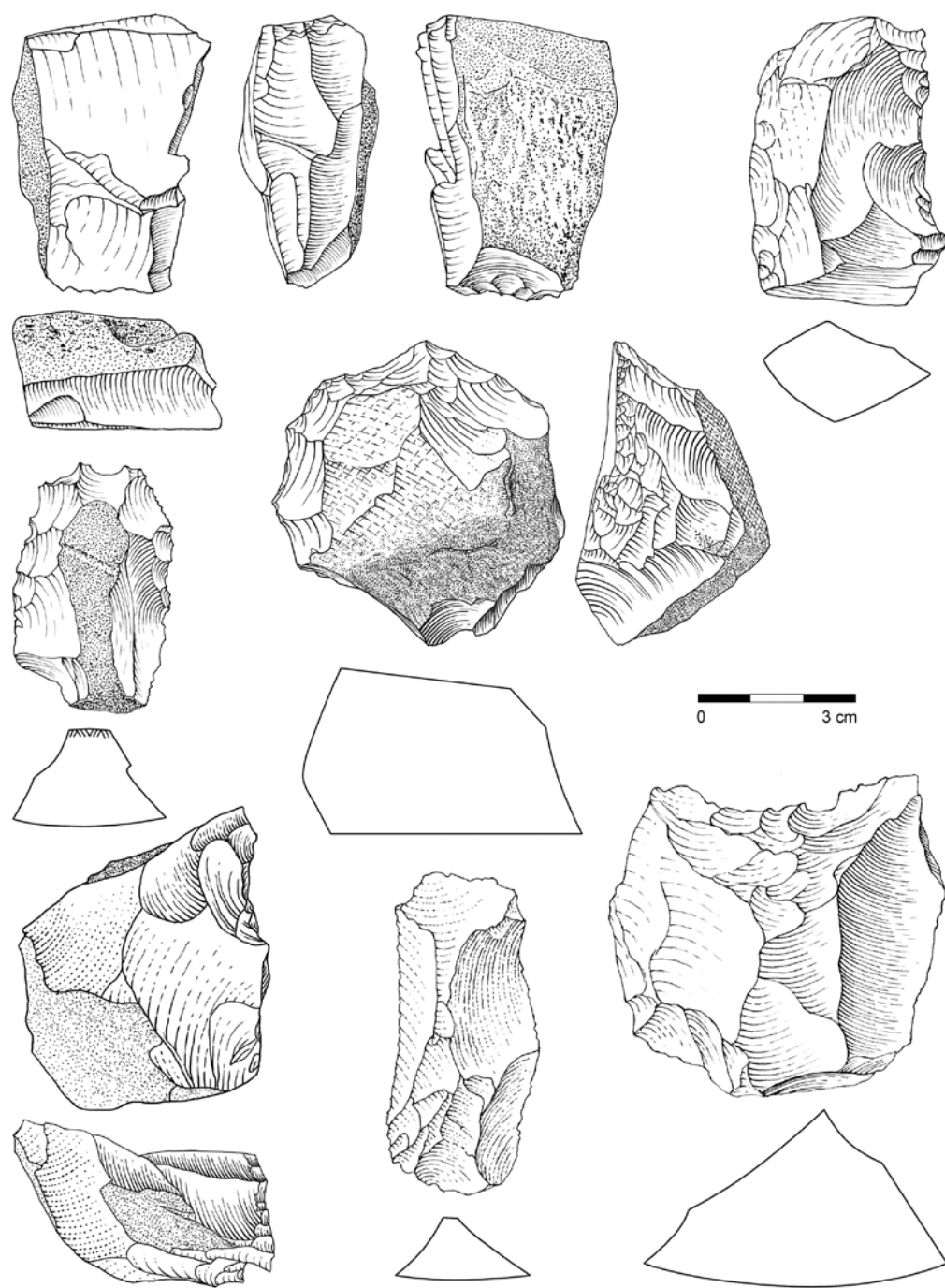
Lokalizace: S-JTSk – -1177160, -615135

V letech 2017–2020 pokračoval v malém rozsahu výzkum mezolitického dolování jurského rohovce v Krumlovském lese (Oliva 2015; 2020). Na počátek zdejší těžby již na samotném prahu holocénu nás upozornilo datum GrA-34410 z ústí šachty I-12, spadající mezi 8810 a 8560 let BC. Účelem výzkumu v posledních letech bylo stanovení východní hranice těžby v sektoru II-19. Její západní hranici, nebo alespoň místní přerušení, za níž byl terén zcela pozměněn v době bronzové, tvoří čtverce 4/T-Š. Zlomek parohového kopáče z hloubky 260 cm poskytl datum ze staršího eneolitu (Oliva 2017). Odtud se po vrstevnici svahu sektoru II-19-1 táhne řada sond do vzdálenosti 22 m, se čtyřmi mezolitickými daty, z nichž to nejstarší (OxA-36583 9950±50 BP), spadající na sám počátek holocénu, pochází z nejvýchodnějšího čtverce 3/Y. V roce 2018 jsme proto o další 4 m dále k východu

Obr. 10. Moravský Krumlov. Profil sondou II-19-3. Kresba T. Janků.

Fig. 10. Moravský Krumlov. A section of II-19-3 trench. Drawing by T. Janků.

Obr. 11. Moravský Krumlov. Výběr mezolitické industrie z výplně těžební terasy v sondách II-19. Kresba T. Janků.

Fig. 11. Moravský Krumlov. Selected Mesolithic artefacts from the quarrying spoil heap in trenches II-19. Drawing by T. Janků.

otevřeli sondu II-19-2, která zastihla podloží v hloubce 200 cm a poskytla dvě data z mladšího mezolitu. Mocnost velmi tvrdé rezivěhnědé vrstvy mezolitického původu činila cca 120 cm. Důležitá byla sonda II-19-3 z následujícího roku, jejíž dno spadalo od úrovně půldruhého metru schodovitě dolů. Datum z povrchu mezolitického zásypu činilo 6930±24 BP (OxA-39249), zatímco datování uhlíků z výplně přehloubení, jehož dna jsme nedosáhli ani v hloubce 2 m, selhalo pro nedostatek kolagenu (Oliva 2020, obr. 6). V další sondě k východu II-19-4 (2019), datované rovněž do mladého mezolitu (OxA-39249: 6930±24 BP), se dno objevilo v hloubce 2 m, a rýsoval se v něm obkovaný práh (obr. 10). Šířka výplně předneolitické těžební terasy tedy již přesahuje 50 m. Štípaná industrie sestává z nezdařených čepelových, příp. i plochých jader s projevy rozštěpovací techniky, geometrické mikrolity chybí (obr. 11). Mezolitický zásyp v poslední zmíněné sondě překrývalo cca 60–80 cm odvalu ze

starší doby bronzové. Horní okraj sondy leží jen asi 30 cm pod vrcholovou plošinou hřebítka, takže jsme mohli předpokládat, že mocné násypy z mladší těžby (Oliva 2019) sem už nezasahovaly. V roce 2020 jsme tu proto vyhloubili čtyři sondy II-29 – II-32 (Oliva 2020, Fig. 7). Pouze ve dvou nejjižnějších sondách II-29 a II-32, ležících na okraji plošiny nad sondami II-19-3 a II-19-4, se pod mladší haldou opět nacházela tuhá hnědá vrstva s drobnějšími, patrně mezolitickými artefakty. V sondě II-29 byla mocná 40–60 cm, v další sondě 20–35 cm. Písčité podloží v sondě II-32 však téměř žádné valouny rohovce neobsahovalo, takže asi nešlo o těžbou sloj. Ta mohla být zcela odtěžena. V tomto východním úseku tedy již není pravděpodobné, že by šlo o těžbu z teras, spíše se temeno návrší prohrabávalo plošně nebo zcela nepravdělně. V sondách II-30 a II-31 dále na temeni se na tuhou rezivou vrstvu narazilo již 30–40 cm pod povrchem, avšak neobsahovala žádné artefakty.

Literatura

- Oliva, M. 2015:** Mezolitická těžba rohovce v Krumlovském lese v kontextu neolitizace střední Evropy. *Památky archeologické* CVI, 5–42.
- Oliva, M. 2017:** Těžba rohovce z doby kultury nálevkovitých pohárů v Krumlovském lese (jižní Morava). *Archeologické rozhledy* LXIX(1), 3–22.
- Oliva, M. 2019:** Těžba a rituál, paměť a transformace. *Uzavírky šachet a obětiny z doby bronzové v Krumlovském lese*. Anthropos 40, N. S. 32. Brno: Moravské zemské muzeum.
- Oliva, M. 2020:** Krumlovský les II-east: Recent excavations of the Mesolithic mining area. *Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales* CV(2), 167–179.

Summary

Moravský Krumlov (Rakšice, part of municipality, Znojmo District). In the territory of the Czech Republic Krumlovský les represents the most important source of raw materials for the chipped stone industry. Radiocarbon date GrA-34410 supports the beginning of mining and places the hearth at the mouth of shaft I-12 between 8810 and 8560 BC. The remains of extraction on a much larger scale, probably from a front face of the slope, are being uncovered in Area II (Fig. 10, 11). However, the upper portion and the top of the slope were heavily disturbed by quarrying during the Eneolithic and particularly the Early Bronze Age. At present, the expanse of the Late Mesolithic spoil heap exceeds 50 m on the contour line and 16 m on the slope and continues farther to the east with a one-metre thickness.

Martin Oliva

Ochoz u Brna (okr. Brno-venkov) Jeskyň Švédův stůl.

Střední paleolit, magdalénien. Sídliště. Sonda. Badatelský výzkum. Uložení nálezu: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.2453742N, 16.7477453E

V květnu a v září 2020 pokračoval revizní výzkum (Nejman et al. 2020) překopaných sedimentů, které jsou deponovány před jeskyní Švédův stůl v Moravském krasu. Tato deponie vznikla během předchozích archeologických výzkumů, během kterých byly prozkoumané sedimenty po přebrání vyvezeny na haldu před jeskyní. Bohuslav Klíma (1962, 22) píše o 450 m³ sedimentů vyvezených během výzkumu v letech 1953–1955. Výzkumná sezóna 2020 byla do značné míry ovlivněna probíhajícími karanténními opatřeními, která znemožnila příjezd mezinárodního týmu a větší rozsah prací, podobně jako tomu bylo v roce 2019 (Nejman et al. 2020). Přesto bylo ale ve dvou etapách (jarní a podzimní) odebráno z povrchu haldy 8 m³ sedimentu, který byl odvezen k proplavení mimo prostor CHKO Moravský kras. Při plavení sedimentů přes dvoumilimetrová síta byly, podobně jako v předchozí výzkumné sezóně, získány zajímavé nálezy jak osteologického materiálu, tak především menších kamenných artefaktů (ale i hrubotvaré industrie).

Důležitým stratigrafickým pozorováním byl zejména nález konzervy od paštiky Májka v rámci podzimní sezóny v hloubce přibližně 60 cm (obr. 12). Tento nález dokládá nehomogenitu odebírané vrstvy následkem intenzivního překopávání sedimentů neprofesionálními archeology v dřívějších letech. Vzhledem k datování tohoto nálezu přibližně do 70.–80. let 20. století by tento mohl souviset například s aktivitou J. Vaňury (Vaňura 1983). Předpokladané opakované překopávání haldy může mít souvislost s nižším počtem zejména větších nálezů oproti hlubší sondě z roku 2019 i jarní etapě výzkumu v roce 2020.

Vybrané nálezy budou v budoucnu podrobeny podrobným analýzám (¹⁴C datování a aDNA) ve spolupráci s Department of Evolutionary Genetics (Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology) v Lipsku. Věříme, že výsledky analýz nově nalezeného materiálu budou důležitým přínosem pro poznání moravského pravěku a zejména paleolitického osídlení Moravského krasu.

Poděkování

Děkujeme Technickému muzeu v Brně (Aleně Selucké a dalším zaměstnancům) za poskytnutí prostoru a zajištění provozu pro plavení sedimentů. Dále děkujeme studentům Ústavu antropologie Přírodovědecké fakulty MU za pomoc při plavení odebraného sedimentu. Výzkum proběhl s institucionální podporou dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace RVO: 68081758 – Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Obr. 12. Ochoz – Švédův stůl. Pohled na řez haldu před jeskyní s konzervou od paštiky. Foto R. Bortel.

Fig. 12. Ochoz – Švédův stůl. View of the spoil heap section outside the cave. Paté conserve is visible in the foreground. Photo by R. Bortel.

Literatura

- Klíma, B. 1962:** Die archäologische Erforschung der Höhle „Švédův Stůl“ in Mähren. In: R. Musil (ed.): *Die archäologische Erforschung der Höhle „Švédův stůl“ 1953–1955*. Anthropos 13, N. S. 5. Brno: Krajské nakladatelství v Brně, 7–96.
- Nejman, L., Hughes, P., Sullivan, M., Wright, D., Way, A. M., Skopal, N., Mlejnek, O., Škrdl, P., Lisá, L., Kmošek, M., Nývltová Fišáková, M., Králík, M., Neruda, P., Nerudová, Z., Přichystal, A. 2020:** Preliminary report of the 2019 excavation at Švédův Stůl Cave in the Moravian Karst. *Přehled výzkumů* 61(1), 11–19.
- Vaňura, J. 1983:** Ke stratigrafii jeskyně Švédův stůl v Moravském krasu. *Časopis pro mineralogii a geologii* 28(2), 187–196.

Summary

Ochoz u Brna (Brno-Country District). A discard sediment pile in front of Švédův Stůl Cave (Moravian Karst) was excavated and wet-sieved using 2 mm sieves. Past excavations in this cave recovered cultural material from different periods including the Middle Paleolithic and Upper Paleolithic. Important finds that were recovered from the discard pile in May and September 2020 (Fig. 12) will be subject to further analyses including radiocarbon dating and aDNA.

Ladislav Nejman, Roman Bortel, Radek Johančík, Miroslav Králík, Marcel Lengyel, Ondřej Mlejnek, Lenka Nedomová, Petr Škrdl, Stanislav Vohryzek, Vít Záhorák

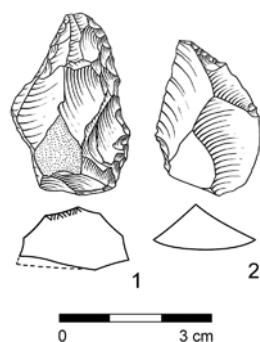
Ořechov (okr. Brno-venkov)

Ořechov V, Tikovický kopec; „U Hájků“.

Mladý paleolit. Sídliště. Povrchový průzkum. Uložení nálezů: Moravské zemské muzeum – Ústav Anthropos.

Lokalizace: S-JTSK – -1170421, -606631

Jihovýchodně od Tikovic a západně od silnice do Syrovic leží rozsáhlé návrší zvané Tikovický kopec (kóta 314), jež poskytuje ojedinělé a značně rozptýlené nálezy patinované industrie. Indikují krátkodobé návštěvy v různých dobách v blízkosti bohaté oikumeny osídlení ze starší fáze mladého paleolitu. Vedle publikovaných nálezů (Oliva 1989) jsem tu již v 70. letech minulého století našel malý archaický hrot (obr. 13: 1) a zlomek jiného nástroje a úštěpu, vše z rohovců typu Krumlovský les. Nové nálezy P. Šmacha přidaly čepelovitý úštěp s šikmou jemnou retuší z rohovce typu Krumlovský les, variety II (obr. 13: 2), zbytek pazourkového jádra, 2 úštěpy a 1 zlomek. Ze starších nálezů je nejvýraznější vysoké škrabadlo (Oliva 1989, 21).

Obr. 13. Ořechov. Vybrané nálezy. Kresba T. Janků.

Fig. 13. Ořechov. Selected finds. Drawing by T. Janků.

Literatura

Oliva, M. 1989: Paleolit. In: L. Belcredi a kol.: *Archeologické lokality a nálezy okresu Brno-venkov*. Brno: Okresní muzeum Brno-venkov, 8–32.

Summary

Ořechov (Brno-Country District). Upper Paleolithic. An archaic point (Fig. 13: 1) and some patinated flakes, one with a fine terminal retouch (Fig. 13: 2), were found at the surface site Ořechov V in the Bobrava Region south-east of Brno.

Martin Oliva

Přibice (okr. Brno-venkov)

„Dlouhé vinohrádky“, „Čtvrtky“.

Starý až střední paleolit. Ojedinělý povrchový nález. Průzkum. Uložení nálezu: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

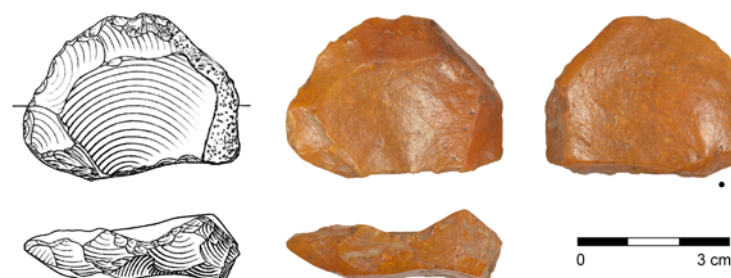
Lokalizace: WGS-84 – 48.9538961N, 16.5782061E

Při povrchové prospekci v trati „Dlouhé vinohrádky“ – „Čtvrtky“ byl nalezen eolicky silně ohlazený úštěp z medově hnědého křídového spongolitu místní proveniencie (respektive z lokálních štěrkových sedimentů). Na ventrální straně je přítomen výrazný bulbus, na dorsální straně potom velký negativ, přičemž těžba vycházela ze stejné, hrubě fasetované podstavy. Podstava svírá s ventrální plochou tupý úhel. Na dorsální straně je patrná i hrubá konkávní okrajová retuš, jejíž intencionalitu nelze jednoznačně potvrdit – artefakt by tak bylo možné klasifikovat jako drásadlo (obr. 14).

Samotná lokalita se nachází na 30 m vysoké syrovicko-ivaňské terase mezi řekou Jihlavou a Svatkou, kde bylo v minulosti spolupracovníkem Moravského zemského muzea V. Effenbergerem objeveno několik lokalit s nálezy valounové industrie (Valoch 2003b). Silně eolicky zaoblené nálezy podrobil zkoumání K. Valoch, který tato naleziště označil jako lokality Přibice I a Přibice II (Valoch 1977; 1982; 1983; 1984; 2003a); zde je třeba připomenout, že lokalita Přibice I (Slaniskový kopec), se nachází již na katastrálním území Ivaně, cca 800 m východně od místa předmětného nálezů. Nejčastěji se jedná o nálezy jednolících sekáčů, výjimečně se objevují dvoulící sekáče, jádra nebo úštěpy. Tyto artefakty mohou být podle K. Valocha až cromerského stáří, ale nemohou být starší než mladší cromer (Valoch et al. 1978; Valoch 2011).

Literatura

- Valoch, K. 1977: První staropaleolitické valounové industrie z jižní Moravy. *Archeologické rozhledy* XXIX(5), 481–486.
- Valoch, K., Smolíková, L., Zeman, A. 1978: The Middle Pleistocene Site Přibice I in South Moravia (Czechoslovakia). *Anthropologie. International Journal of Human Diversity and Evolution* XVI(3), 229–241.
- Valoch, K. 1982: Altpaläolithische Geröllgeräte in Südmähren. *Anthropozoikum* A 14, 127–139.
- Valoch, K. 1983: Geröllgeräteindustrien in Südmähren (Tschechoslowakei). *Quartär* 33/34, 163–170.
- Valoch, K. 1984: Early Palaeolithic in Moravia, Czechoslovakia. *Proceedings of the Prehistoric Society* 50, 63–69.
- Valoch, K. 2003a: Přibice (okr. Břeclav). *Přehled výzkumů* 44, 202–203.
- Valoch, K. 2003b: Vzpomínka na Václava Effenbergera. *Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales* LXXXVIII, 278–279.
- Valoch, K. 2011: Industrie nejstaršího paleolitu v Evropě. *Archeologické rozhledy* LXIII(1), 3–22.

Obr. 14. Přibice. Úštěp. Foto D. Cibulka, kresba J. Brenner.

Fig. 14. Přibice. A flake. Photo by D. Cibulka, drawing by J. Brenner.

Summary

Přibice (Brno-Country District). Early to Middle Paleolithic. An isolated artefact made from honey-coloured Cretaceous spongolite chert was found in the “Dlouhé vinohrádky” – “Čtvrťky” fields. It has a coarse faceted striking platform, a visible bulb of percussion, a scar from a previous flake removal and concave re-touch on the dorsal face (Fig. 14).

David Cibulka

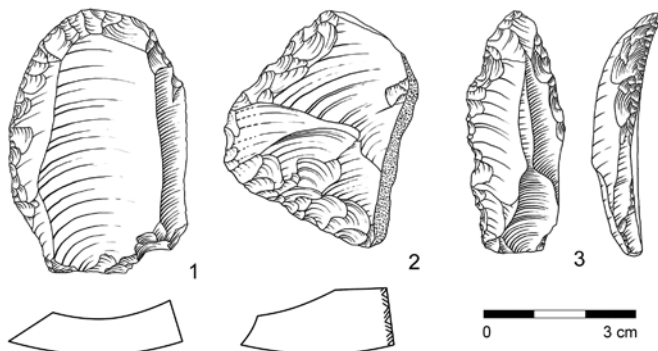
Rataje (k. ú. Popovice u Kroměříže, okr. Kroměříž)

Rataje I, „Podsedky“, „Kopaniny“.

Aurignacien. Sídliště. Povrchový průzkum. Uložení nálezů: Moravské zemské muzeum – Ústav Anthropos.

Lokalizace: WGS-84: 49.2842533N, 17.3104275E

K dosavadním nálezům dvou rydel a vysokého škrabadla (Pělučová-Vitošová et al. 2008) připojil P. Šmácho 20 úštěpů, 3 jádra a 4 nástroje, z nichž vyobrazujeme ploché škrabadlo na čepeli nebo čepelovitém úštěpu, vyklenuté drásadlo a čepelový hrot s opozitním rydlem, vše z eratických pazourků (obr. 15). Vzhledem k nálezu vysokého škrabadla a importované suroviny lze lokalitu spojit s blízkou bohatou oblastí aurignacienského osídlení na pravém břehu řeky Moravy.

Obr. 15. Rataje. Vybrané nálezy. Kresba T. Janků.

Fig. 15. Rataje. Selected finds. Drawing by T. Janků.

Literatura

Pělučová-Vitošová, L., Sedláčková, M., Schenk, Z. 2008: Rataje (k. ú. Popovice u Kroměříže, okr. Kroměříž). *Přehled výzkumů* 49, 258–259.

Summary

Rataje (Popovice u Kroměříže cadastral area, Kroměříž District). Rataje I. Aurignacien. An end scraper, side scraper and pointed blade were found at the mentioned site (Fig. 15), together with 20 flakes and fragments and 3 cores.

Martin Oliva

Rousínov (k. ú. Vítovice, okr. Vyškov)

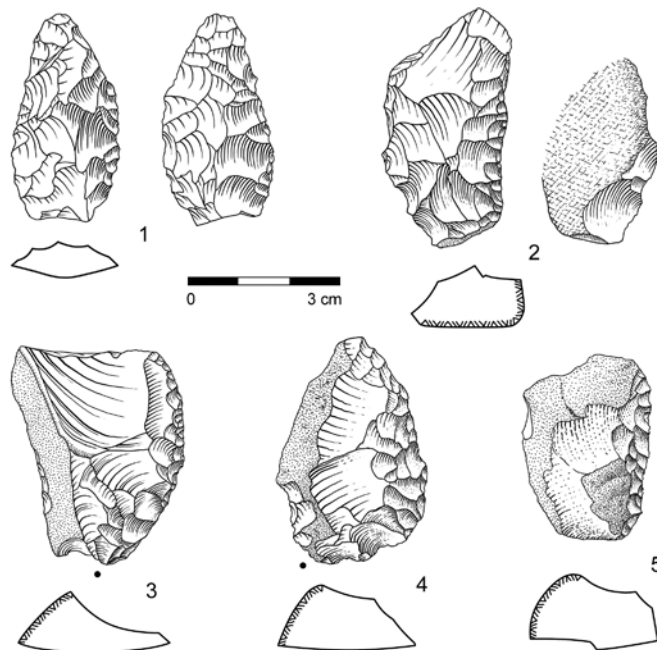
„Zlámaniny“, „Záhumení“, Vítovice I.

Micoquien, szeletien, aurignacien. Sídliště. Povrchový průzkum. Uložení nálezů: Moravské zemské muzeum – Ústav Anthropos.

Lokalizace: S-JTSK – -1160226, -580755

Na hřbítu o mírném jihovýchodním sklonu jižně obce se na značné ploše rozprostírá povrchové naleziště paleolitických artefaktů, vysbíravané nejprve J. Lavickým a poté hlavně O. Mlejnkem se studenty Filozofické fakulty MU (Mlejnek 2012). V posledních dvou letech sleduje lokalitu P. Šmácho, který počet nálezů již zhruba zdvojnásobil. Zatímco poměrně drobnou varou industrii lze zařadit nejspíše k aurignacienu, akcentuje se nyní starobylá složka, odlišná i surovinou a často i ověřalostí povrchu. Vyobrazujeme několik drásadel (obr. 16: 2–5) a dvouhrotý (dole odlomený) listovitý hrot ze spongolitu (obr. 16: 1).

Vzhledem k nálezu dvou klínků (Mlejnek 2015, 115), hojným typickým drásadlům a listovitému hrotu lze uvažovat o příslušnosti starobylejší části kolekce k micoquien nebo szeletien. Tomu nasvědčuje i časté využívání spongolitu z Boskovické brázdy.

Obr. 16. Rousínov-Vítovice. Vybrané nálezy. Kresba T. Janků.

Fig. 16. Rousínov-Vítovice. Selected finds. Drawing by T. Janků.

Literatura

Mlejnek, O. 2012: Mladopaleolitické sídliště v Rousínově-Vítovicích.

Acta Musei Moraviae, scientiae sociales XCVII(1), 45–56.

Mlejnek, O. 2015: *Paleolit východních svahů Dražanské vrchoviny*.

Dissertationes archaeologicae Brunenses/Pragensesque 18. Brno: Masarykova univerzita.

Summary

Rousínov (Vítovice cadastral area, Vyškov District, “Zlámaniny”). In the collection of lithic industry from the Vítovice I site, an archaic component can be identified, classifiable probably as Micoquian or Szeletian (side scrapers with an altered surface, small bifaces, a leaf point, often made of spongolite, Fig. 16).

Martin Oliva

Sušice (k. ú. Sušice u Přerova, okr. Přerov)

„Kamenec“, „Přísahanec“.

Mladý paleolit. Ojedinelé nálezy. Povrchový průzkum. Uložení nálezu: „Kamenec“ – Muzeum Komenského v Přerově, p. o.; „Přísahanec“ – Neuvedeno.

Lokalizace: WGS-84 – 49.4847756N, 17.5469953E; 49.4824106N, 17.5577492E

Během povrchové prospekce realizované v roce 2020 na temeni táhlého terénního hřbetu mezi jihovýchodním okrajem obce Sušice a osadou Kudlov byl nalezen ojedinelý patinovaný artefakt mladopaleolitického stáří. Lokalita se nachází v poloze „Kamenec“, na parc. č. 1289/2, východně od kóty 271,4 m.

Nalezeným artefaktem je masivní čepel trojúhelníkovitého průřezu se strmou laterální retuší zhotovená z eratického silicitu (obr. 17). Délka artefaktu činí 50 mm, šířka 23–25 mm a maximální tloušťka 15 mm. Hmotnost je 17,840 g.

Nálezová poloha je v současné době zatrávněná, ojedinelý nestratifikovaný nálezy tak může hypoteticky indikovat existenci dosud neznámé paleolitické lokality na katastru obce. Doklady paleolitického osídlení byly v minulosti na katastru Sušice u Přerova zaznamenány již povrchovými sběry J. Diviše a J. Fryče na tzv. Radslavické terase pleistocenního stáří v trati „Dílnice“ (Diviš 2004; Diviš, Fryč 2020).

Jihovýchodně od místa nového nálezu na rozhraní katastru obcí Sušice a Pavlovice u Přerova se nachází významná paleolitická lokalita situovaná v poloze „Přísahanec“ (Klíma 1980; Nerudová, Homolka 2004; Schenk 2019, 11–12). Během povrchové prospekce realizované Martinem Charamzou v roce 2015 při jihovýchodním okraji katastru obce Sušice u Přerova byla nalezena menší kolekce patinovaných artefaktů mladopaleolitického stáří. Lokalita se nachází na severozápadním okraji výrazného táhlého návrší „Přísahanec“, na parc. č. 1165/1, severně od kóty 333,2 m. Jedná se o místo dalekého rozhledu, z kterého je možné opticky kontrolovat západní část Moravské brány.

V nalezené patinované kamenné štípané industrii zaujmou především dva artefakty. V prvním případě se jedná o kompletní exemplář bifaciálně plošně retušovaného listovitého hrotu zhotoveného z eratického silicitu (obr. 18: 1). Délka artefaktu činí 74 mm, max. šířka 48 mm, max. tloušťka 14–16 mm. Hmotnost je 52,113 g. Ve druhém případě jde o hrot na čepeli s bilaterální retuší (obr. 18: 2). Špička hrotu je odlomena. Dochovaná délka artefaktu je 65 mm, maximální šířka 41 mm, tloušťka se pohybuje od 5 do 10,1 mm. Hmotnost činí 26,17 g. Oba artefakty lze jednoznačně spojit s již dříve nalezenými soubory spojovanými s aurignaciem pomoravského typu (Klíma 1978, 13).

Paleolitické osídlení v poloze „Přísahanec“ a v jejím okolí bylo postupně doloženo již v 60.–70. letech 20. století prostřednictvím povrchových sběrů J. Homolky, M. Pličky a D. Kolbinger, které byly následně vyhodnoceny. Pro lokalitu je specifický vysoký podíl hrubotvaré kamenné industrie zhotovené z místního křemence „sluňáku“ (Klíma 1980; Přichystal 1980; Nerudová, Homolka 2004; Škrdla, Schenk 2007). I když lokalita vstoupila do odborné literatury pod názvem Pavlovice u Přerova, značná část nálezů pochází z katastrálního území obce Sušice u Přerova.

Literatura:

Diviš, J. 2004: Archeologické nálezy od osady Kudlov u Sušice, okr. Přerov. *Archeologie Moravy a Slezska* IV, 16–20.

Diviš, J., Fryč, D. 2020: Sušice (k. ú. Sušice u Přerova, okr. Přerov). *Přehled výzkumů* 61(1), 140–141.

Klíma, B. 1978: Paleolitická stanice u Přestavlk, okr. Přerov. *Archeologické rozhledy* XXX(1), 5–13.

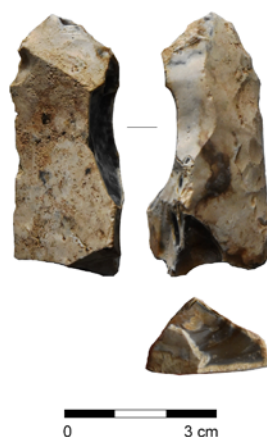
Klíma, B. 1980: Nová paleolitická stanice s křemencovou industrií od Pavlovic u Přerova. *Anthropozoikum* N. S. 13, 149–170.

Nerudová, Z., Homolka, J. 2004: Pavlovice u Přerova (okr. Přerov). *Přehled výzkumů* 45, 109–111.

Přichystal, A. 1980: Pavlovice u Přerova – další paleolitická stanice v Moravské bráně. *Zprávy Krajského vlastivědného muzea v Olomouci* 208, 30–32.

Schenk, Z. 2019: Nejstarší osídlení katastru obce Sušice u Přerova ve světle archeologických pramenů. In: F. Janda, Z. Schenk, S. Šromota: *Kroniky vyprávějí. Sušice u Přerova*. Sušice: obec Sušice, 4–32.

Škrdla, P., Schenk, Z. 2007: Paleolitické osídlení Hlinska a okolí. In: L. Šebela a kol.: *Hlinsko. Výšinná osada lidu badenské kultury*. Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 32. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno, 31–47.

Obr. 17. Sušice – Kamenec. Čepel s jednostrannou retuší. Foto Z. Schenk.

Fig. 17. Sušice – Kamenec. A unilaterally retouched blade. Photo by Z. Schenk.

Obr. 18. Sušice – Přísahanec. Vyběr nálezů. Foto Z. Schenk.

Fig. 18. Sušice – Přísahanec. Selected finds. Photo by Z. Schenk.

Summary

Sušice (Sušice u Přerova cadastral area, Přerov District), “Kamenec” field. An isolated Upper Paleolithic artefact, a uni-laterally retouched blade made from erratic flint, was found in 2020 during a surface survey in the “Kamenec” field, near the 271.4 m elevation marker.

Sušice (Sušice u Přerova cadastral area, Přerov District), “Příšahanec” field. A small assemblage of Upper Paleolithic (Morava-type Aurignacian/Míšovce-type industry) artefacts – a bifacial leaf point made from erratic flint and a retouched blade point – was collected by M. Charamza in 2015 during a surface survey near the 333.2 m elevation marker.

Zdeněk Schenk

Zdounky (k. ú. Netčice, okr. Kroměříž)

Netčice I, „Mezilesí“.

Epigravettien. Sídliště. Povrchový průzkum. Uložení nálezů: Moravské zemské muzeum – Ústav Anthropos.

Lokalizace: S-JTSK – -1159325, -546998

Lokalita leží na temeni a mírném východním svahu u lesa asi 0,5 km severně od Netčic. Nové nálezy se soustřeďovaly stovku metrů západně od prvních dvou nálezů L. Pěluchové-Vitošové (2008), na samém západním okraji pole u lesa. Sběry přinesly třicetku úštěpů a odpadu, 9 jader, 2 čepele a 7 nástrojů. Mezi ty patří distální část velkého čepelového škrabadla (obr. 19: 7),

nevýrazné škrabadlo s opozitním poškozeným rydlem, kombinace hranového rydla s odštěpovačem (obr. 19: 2), a čepelka s jemnou polostrmou retuší a ventrálními výštepky v oblasti hrotu (obr. 19: 1). Zajímavější jsou jádra. Vyniká mezi nimi v českých zemích největší řada klínovitých čepelkových jader. Nejtypičtější vycházejí z pečlivě bifaciálně upravených kusů (obr. 19: 3), u jiných jsou stopy preparace setřené rozšířením těžby čepelek na boky (obr. 19: 4, 6, první z nich je dvoupodstavové). Vedle toho se vyskytují i čepelková jádra se změněnou orientací redukce (obr. 19: 5). S výjimkou kusu na obr. 19: 8 (rohovec typu Troubky-Zdislavice) jsou všechna ostatní jádra i nástroje z bílé patinovaného eratického pazourku. Klínovitá jádra jsou typická pro mladší aurignacien a (patrně jen starší) epigravettien (Svoboda 1995), v epiaurignacien a pozdním epigravettien (Brno-Štýřice III, Stadice) se s nimi nesetkáváme. Naproti tomu nechybí v kontaminovaném souboru z temene Stránské skály (lokalita II).

Literatura

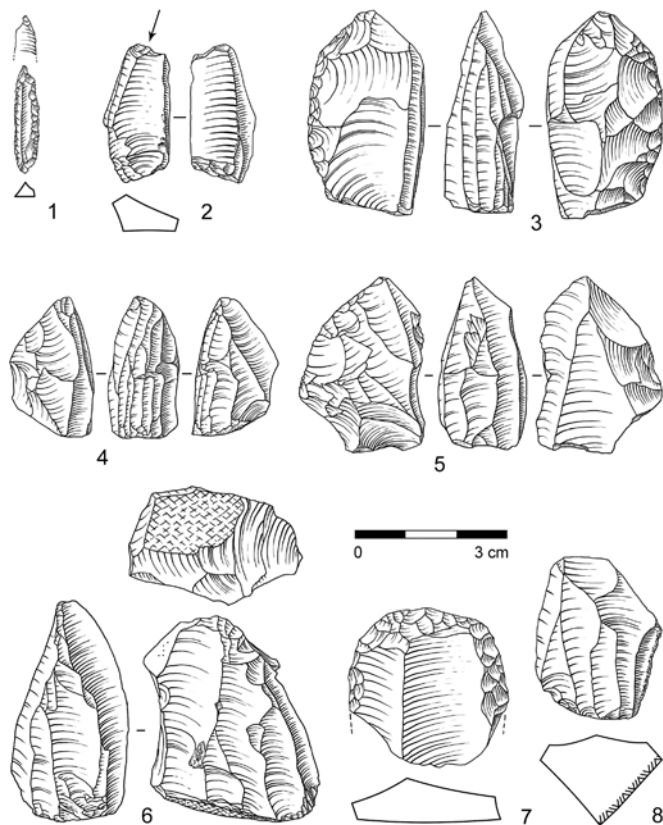
Pěluchová-Vitošová, L. 2008: Zdounky (k. ú. Netčice, okr. Kroměříž). *Přehled výzkumů* 49, 267.

Svoboda, J. 1995: Wedge-shaped microblade cores from Moravia and Silesia. *Archeologické rozhledy* XLVII(4), 651–656.

Summary

Zdounky (Netčice cadastral area, Kroměříž District). Concrete finds of exceptionally fine wedge-shaped microblade cores (Fig. 19: 6–8) allow us to consider the industry from Zdounky – Netčice I as Epigravettian.

Martin Oliva, Petr Šmácho

Obr. 19. Zdounky-Netčice. Vybrané nálezy. Kresba T. Janků.

Fig. 19. Zdounky-Netčice. Selected finds. Drawing by T. Janků.

Želešice (okr. Brno-venkov)

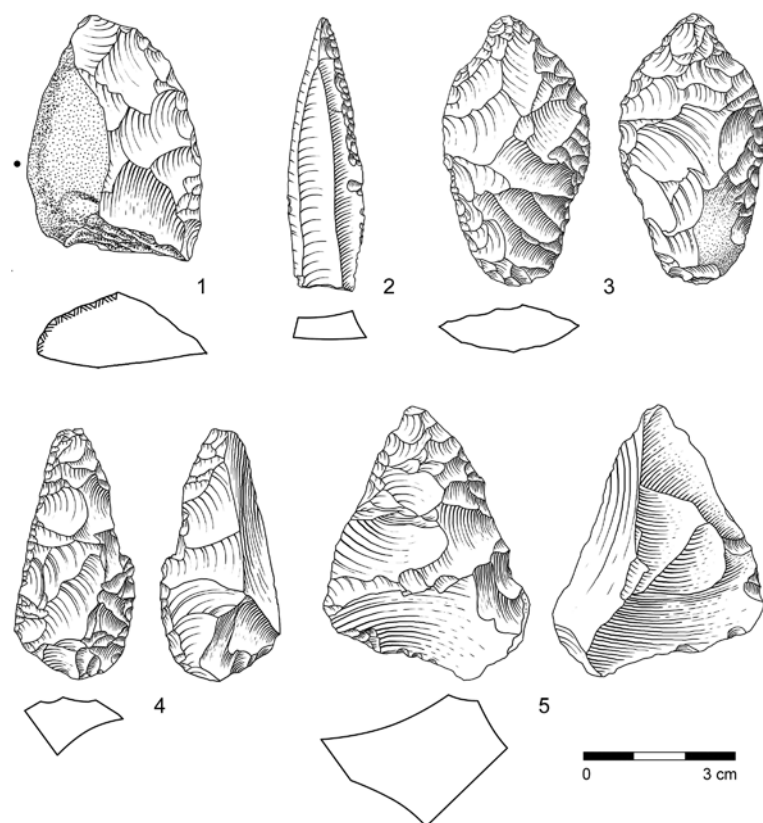
Želešice III, „Hoynerhügel“.

Paleolit. Sídliště. Povrchový průzkum. Uložení nálezů: Moravské zemské muzeum – Ústav Anthropos.

Lokalizace: S-JTSK – -1169879, -602252

Na této stratifikované lokalitě s prvky několika industriálních tradic z počátku mladého paleolitu, které však není možno paralelizovat s radiokarbonovými daty, úspěšně pokračují i povrchové sběry. Co se týče formálních nástrojů, podařilo se P. Šmachovi nalézt dosud nejtypičtější ukázky ze skupiny drásadel (obr. 20: 1, radiolarit), čepelových hrotů (obr. 20: 2, radiolarit) i bifaciálních listovitých hrotů (obr. 20: 3, spongolit). Zajímavější jsou však dva listovité hroty z jemných jurských rohoveců (rohovec typu Krumlovský les, varieta II?), jež jsou vyštípané z polotovaru na principu hrotů typu Quinson, tj. plošnou retuší převážně jen největší plochy na suportu trojúhelníkového průřezu (obr. 20: 4, 5). Podobný artefakt z radiolaritu pochází i z předchozích sběrů (Škrdl et al. 2014, obr. 4: 2). Hrubší hrot z Jezeřan III (Oliva 2019, obr. 9: 1) je v průřezu asymetrický a možná nedokončený. V každém případě tyto kusy naznačují další metodu výroby listovitých hrotů, a to vedle výroby z polotovarů s dlouhou ponechávaným hřbetem (Neruda, Nerudová eds. 2009) a prosté fasonáže z úštěpových a čepelových polotovarů, čímž však vznikají spíše hroty s částečnou plošnou retuší („jerzmanowické“ s. lato).

Kromě sedmi nástrojů z lokality nově pochází ještě 9 jader a stejný počet úštěpů a zlomků.

Obr. 20. Želešice. Vybrané nálezy. Kresba T. Janků.

Fig. 20. Želešice. Selected finds. Drawing by T. Janků.

Literatura

- Neruda, P., Nerudová, Z. eds. 2009: *Moravský Krumlov IV – vícevrstevná lokalita ze středního a počátku mladého paleolitu na Moravě*. Anthropos 29, N. S. 21. Brno: Moravské zemské muzeum.
- Oliva, M. 2019: Jezeřany III (okr. Znojmo) – stanice szeletien u Krumlovského lesa. *Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales* CIV(2), 137–159.
- Škrdl, P., Nejman, L., Rychtaříková, T., Nikolajev, P., Lisá, L. 2014: New observations concerning the Szeletian in Moravia. *Quartär* 61, 87–101.

Summary

Želešice (Brno-Country District). At the partly stratified site of Želešice III, P. Šmácho found some formal tools (Fig. 20: 1–3), including two leaf points (Fig. 20: 4, 5), which indicate that these formal tools were produced from Quinson-point-like semi-products.

Martin Oliva